

4. søndag efter trinitatis

Matt 5, 43-48

Af Arne Mårup

Da jeg omsider fik tid til at kunne begynde på denne vejledning, meldte der sig tre begravelser indenfor to timer. Samtidig gik det op for mig, at min deadline var onsdag og ikke fredag!

Min umiddelbare indskydelse var at søge sikkerhed i en gammel prædiken eller at skrive af fra en prædikensamling, som man håber, at ingen kolleger genkender.

Men for at byde panikken trods tvang jeg mig selv til at aktivere et benspænd: *Langsomhed i prædikenforberedelsen*. Luther har også sagt noget med at bede ekstra længe de dage, man har meget travlt!

Først prøvede jeg »*Den gyldne Læsemåde*«. Denne metode går ud på *at læse dagens tekster* højt for sig selv, ord for ord. Jeg udbyggede den med at skrive prædiketeksten af i hånden med skråskrift.

Den slags prædikenforberedelser handler om langsomhed. Den fysiske langsomhed gør, at man lægger mærke til detaljerne. Man kommer kropsligt i forhold til teksten.

Den langsomme læsemåde, ord for ord, har den overraskende effekt, at andre ord, end dem man plejer at betragte som kerneordene, presser sig på.

Pludselig lyste slutordene: »Så vær da fuldkomne, som jeres himmelske far er fuldkommen!« op for mig. Det var ikke, hvad jeg havde regnet med, men jeg blev ganske enkelt glad, da jeg læste dem.

Det undrede mig selv en del, da jeg i kraft af mit grundtvigsk-tidehvervske overjeg pr. tradition opfatter disse ord som en dom: Er der noget, jeg absolut ikke er, er det fuldkommen, i alt fald i moralsk/etisk henseende. Jeg slipper middelmådigt fra at elske selv dem, der elsker mig, i alt fald hvis man betragter kærlighed som noget med handling og konsekvens og ikke kun følelse.

Bjergprædiken som vision

Så når mit sind lyser op, idet jeg læser »Så vær da fuldkomne ...«, må det være, fordi jeg bliver umiddelbart påvirket af en fornemmelse af Jesu Bjergprædiken som vision.

Bjergprædikenen kan læses på flere måder, i hovedtrækkene: a) som en ny lov, b) som den tale, der afslører vores ufuldkommenhed, c) som en læreprædiken for nydøbte. Men min krop valgte altså at opleve teksten som d) vision.

»Jeg har forsøgt at fortælle om en verden, som ikke findes, for at den skulle findes«, som Inger Christensen beskriver det visionære.

At elske sine fjender – som fjender

For en mere umiddelbar tilhører er det antagelig ordene om fjendekærlighed, der er de dominerende. Fjendekærlighed er den ultimative etiske fordring. Har den realiteter i sig inden for det muliges grænser, eller er den kun vision, der må ende i overspændthed, sværmeriskhed – eller total opgivenesshed?

Som udgangspunkt har fjendekærlighed noget at gøre med identifikation med næsten – selv med fjenden. I bibelsk sprog vil det hedde, at vi har såvel gudbilledlighed som syndighed til fælles med vores fjender. Også Al-Qaeda-terroristen.

Ondskaben er ikke kun noget, der findes i »de andre«, og som bør tæves ud af dem – ondskaben er en del af os selv.

Vi kan derfor ikke tage Gud til indtægt for en dæmonisering af vores fjender. Det er »gudsbespottelse, at ville gøre Gud til sin medarbejder i at hade«, som *Søren Kierkegaard* sagde.

Samtidig tilsiger tanken om en fælles gudbilledlighed os, at vi må prøve at se, at vore fjender også er Guds børn.

At elske dem må i denne forbindelse betyde at respektere det gudskabte menneske i dem. Og samtidig indse, at det onde også har magt over os. Den tro kan forhåbentlig forebygge, at vi bliver lige så umenneskelige, som vi beskylder de andre for at være.

Vi skal elske vores fjender, siges der. Men vores fjender ophører jo ikke med at være vores fjender, fordi vi elsker dem. Al-Qaeda-terroristen bliver jo ikke vores ven, selv om vi beder for, at han måtte omvende sig til noget mere fredeligt.

Vi må søge at gøre det paradoksale, at elske vores fjender – som fjender!

Jesus opstiller som sagt ingen mere konkrete regler. Det havde nok gjort sagen mere overkommelig, men Jesus er ikke optaget af at gøre Guds befalinger overkommelige. Han befaler os at vove det ekstraordinære for Guds kærligheds skyld.

Prædikenens udfoldelse

Vi skal prøve at høre visionen om fjendekærlighed, om en verden, der ikke findes, for at den skal findes. Kan vi finde frem til tider og steder, hvor visionen har fået konkret og forpligtende skikkelse, så vi ikke taler ud i den blå luft?

Desmond Tutu er en af de præster og teologer, der i praksis er nået langt med hensyn til at lade sit liv styre af en vision, der ligger i forlængelse af denne tekst.

Tutu drives teologisk af en radikal forståelse af troen på, at også undertrykkeren er Guds barn. »*Gud elsker dine fjender*«, hedder det i den bog, der betegnende hedder »Gud har en drøm«. Og vanskeligheden med Tutu er, at man ikke bare kan afvise ham som en drømmer. Det er uomgængeligt, at han og andre har været i stand til at sætte sig selv og deres liv ind på den forståelse og lede en respektindgydende forsoningsproces.

Problematisk er det imidlertid, at Tutus tilgang ikke giver meget plads til vreden. Bibelens Gud er ikke kun den tilgivende, men også den Gud, der bliver vred på uretfærdigheden og konfronterer det onde, sådan som vi også ser det hos Jesus. Moralsk vrede bør også være en del af vores tro, og visionen om fjendekærlighed må ikke *føre til undertrykkelse af retfærdig harme* som mindreværdig.

(Om dette og meget andet godt se Paul Leer-Salvesen: *Forsoning*, Alfa 2011, s. 268ff.).

Et menneske, der på overrumplende vis har vist sig at kunne kombinere et opgør og identifikation med dem, der øvede ondt, finder vi i Lisbeth Zornig Andersen, tidligere formand for Børnerådet. Som misbrugt lever hun både med en berettiget vrede og et opgør med dem, der svigtede – og dog er hun besøgsven for moderen i Brønderslev-sagen.

Visionen *kan* altså have transformerende kraft i denne verden. Samtidig viser læsningen af de nævnte og andre, der har arbejdet med forsoning og tilgivelse, at det er langstrakte og komplicerede processer, når de skal have skikkelse i dette liv.

Man kunne anbringe den lille krølle på prædikenen, at man satte *først sig selv, dernæst menigheden*, den etiske opgave at tænke konkret på en fjende/uen (bare en lille en) og arbejde på at ophæve eller neutralisere fjendeforholdet inden næste søndag.

Banalt? Tja, men man skal jo begynde et sted. Og hvis det er banalt, skulle det jo ikke være nogen sag!

Salmer: 313 – 276 – 698 / 688 – 710.